

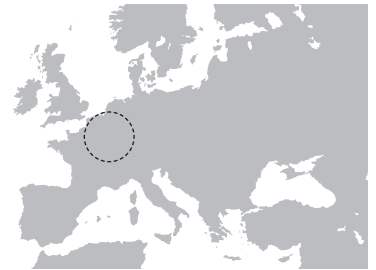
LuxLeaks-ek utzi ditu gaizkileak agintzen eta salatzaileak zigortuta

Pello Zubiria Kamino

@pellozubiria

Urtebeteko espetze zigorra gehi 1.500 euroko isuna, Luxenburgoko agintariek mundu osoko oligarkiari zergen iruzurra nola antolatzen zien erakusteagatik. *LuxLeaks* epaiaren irakasgaiak dio hori dela delitu ekonomikoak salatzerantz ausartzen direnen saria. Pozik egon behar, gainera, fiskalaren 10 urteko espetze eskaria saihestu dutelako herritar eta erakunde askoren mobilizazio handiari esker.

Antoine Deltour, PricewaterhouseCoopers (PwC) auditoria multinazionalako enplegatua *LuxLeaks* eskandaluko informazioa kaleratu zuena, urte beteko espetzez zigortu dute Luxenburgoko sekretu profesionalen legea urratu eta data baseak legez kontra eskuratzeagatik, lapurrettagatik finean. Raphaël Halet ere errudun jo dute epaiketan, hamar hilabete berarentzako. Edouard Perrin kazetaria libre geratu da. Aldiz, haiek salatutako iruzurgileak (Amazon, Ikea, Fiat, Pepsi, Apple...) oraindik inork ez ditu auzitara eraman.

Oxfamek esan du: "Zergak ordaintzetik ihes egiten dutenak indarturik atera dira epaiketa honetatik, legea beren alde jarri baita. Hemendik aurrera pertsona izugarri adoretua izan behar da zerga iruzurrak hitz egiteko, isun handiei edo espetxera joateko posibilitateari egin beharko baitie aurre". Garai zailak alerta jotzaileentzako, ingelesez *whistleblower*, gaztelaniaz *alertador* eta frantsesez *lanceur d'alerte* deituentzat.

Luxembourg Leaks edo *LuxLeaks* izena eman zaio Luxenburgoko ogasun publikoak auditoria konpainien bidez Europa osoko bezeroei zergak saihesteko eskainitako akordioen eskandaluari. 2014ko azaro eta abenduan ICIJ Ikerketako Kazetarien Nazioarteko Kontsortzioak plazaratu zituen *LuxLeaks* dokumentuak, bi alditan. 28.000 orrialde biltzen zituztenak PwC auditoriako multinazionalak 343 enpresaren enkarguz Luxenburgoko agintariekin bideratutako 548 itun

fiskal. Filtrazioak erakusten zuen Luxenburgok iruzurra antolatuta zeukala eskala industrialean.

1990etik hasita Luxenburgo berezitu da finantzen industrian, atzerriko konpainia handien filialak erakarritik, paradisu fiskalen mekanika klasikoak erabilita. Luxenburgoko funtzionarioek horiei zedula berezi bidez (*ATA Advanced Tax Agreement* ingelesez) bermatu diete ez pagatzea zergatan etekinen %29 baizik eta %1 edo gutxiago.

Luxenburgoko ogasunaren eta filial sarek babestutako korporazioen erdian, PwC bezalako auditoriako multinazionalak. Euskal Herrian ere ezagunak dira, konpainia handien eta administrazio publikoen arteko bitartekaritzan. PwC berak esku hartu du, esaterako, Gipuzkoan Zubietako erraustegia finantzatzeko operazioan, *swap* toxikoen auzian; auzitara eramanik, epaileek Gipuzkoan ere irabazle utzi zuten PwC.

*LuxLeak*sek erdiz erdi harrapatu zuen Jean-Claude Juncker, Europako Batzordearen lehendakari izan aurretik Luxenburgoko lehen ministroa izana 1995etik 2013 bitartean. Eskandalua piztean deklaratu zuen sekula ez zuela eskurik sartu dossier bakar batean, Gobernuaren eta konpainien arteko akordioak nazioarteko zuzenbidea errespetatzen zutela, nahiz eta justizia fiskala eta arau etiko eta moralak urratu.

Hala ere, inork ez dio eragotzi lorik Junckerri; zergatan irabazien %29aren ordez %1a ordaintzea lortu zuten kon-

painiek lasai ederrean segitu dute beren negoziotan, PwCk bezala; eta justiziarikin buruhausteak izan dituzte iruzurra haizatu zutenek.

Zerga ihesaren industria

Antoine Deltour Nancyn (Frantzia) aurkitu du *Rue89* aldizkariak, epaiketa baino lehentxeago. Emaztea eta bederatzi urteko alabarekin bizi da. "Zigortzen baldin banaute, helegitea ezarriko dut, ez niregatik baina alerta jotzaileen alde".

PwCn gazterik hasi zen, Bordeleko merkataritza eskola amaituta. 2008ko krisiarekin jabetu omen zen Luxenburgok darabilen fiskalitate-saihestearen garrantziaz. Aldatu nahian, INSEE Estatistiken eta Ekonomia Ikerketen Frantziako Institutuan postua eskuratu lehiaketaz eta PwCri agur esan, bizi berri bati ekiteko. Ez ordea aurretik PwCko zenbait dokumentu bero hartu gabe.

Bere eskuetatik pasatako 350 ATA kopiatu zituen: "Edonor izan daiteke alerta jotzaile. Nik ez dut egin agiriari kopiatu eta kazetari bati ematea besterik. Gero gertakizunak buru gainera heldu zaizkit, bai, baina aurretik ez nuen horrelakorik pentsatu".

Cash Investigation telebista saioko Edouard Perrin kazetariak zabaldu zituen lehenbizikoz. Oihartzun handiegirik ez zuen lortu, baina nahikoa PwCk barne ikerketa hasi eta Deltour atxilotu arazteko. Komisaldegian "oso bakarrik sentitu nintzen, galdu samar" aitortu du. Nazioarteko auzi penaletan bere-

Vincent Kesslerren argazki handian, Antoine Deltour polizia inguraturik Luxenburgoko auzitegira iristen, alboan daramala abokatuak. Bidegabekeriak salatzen dituzten alerta jotzaileen auziperatze eta zigorrak deitoratu dituzte hainbat erakunde mundu osoan, tartean Nazio Batuen Erakunde giza eskubideen ardura daukan Alfred de Zayasek. Argazki txikian, Europako Batzordeko lehendakari Jean Claude Juncker, Europako paradisu fiskal nagusietako bat den Luxenburgon lehen ministro izana 1995-2013an.

zitua den William Bourden abokatuak gomendatu zion jada anonimotasuna mantendu ezingo zuenez, onena publikoki aurpegi ematea izango zuela. Argitara azaltzearekin afera elur bola bezala gizendu zen hedabideetan.

Milaka gutun, dozenaka elkarrizketa eskari... Hasieran pertsonalki erantzuten zuen, gero sostengu talde batek hartu zuen lana. Denen beharra izan du auzi egunak iritsitakoan. Epaiketaren gastuak ere batzordeak hartu ditu bere gain. Frantziako finantza ministro Michel Sapinek publikoki defenditu du, INSEeko arduradunak ere bai.

Deltourren defentsa beti izan da argia, *lanceur d'alerte* moduan aurkeztu da, etekin pertsonalik bilatu ez duen ohar-tarazletzat. "Harro nago salaketok ondorio zehatzak ekarri dituztelako, hartu ditudan arriskuak zerbaiteko balio

izan dute. Europako arauetan aurrerapen bat egin da". Frantzian Sapin 2 legea aipatzen da, administrazioaren gardentasuna eta salatzaileen segurtasuna bermatu behar dituen.

*LuxLeaks*en bigarren iturriak, Raphaël Halet, ez du zorte bera izan. Kalte-ordaina kobratuta kaleratzearen truke PwCrekin konfidentzialtasun klausula zeukanez sinatua, publikoki ezin izan du aurpegi eman. Horrek utzi du laguntza ofizial eta finantzazkorik gabe epaiketan, eta Deltourri eman dioten Europar Herritarraren Saria gabe. Halet, auzian bertan egin du jautzia eta hasi da publikoki mintzatzen.

Deltour langile kualifikatua zen moduan, Halet idazkari xume bat zen, dokumentuak eskanerrez pasa eta kopia-tzearen arduradun. *Cash Investigation* programan ikusi zuenean lehen filtra-

zioa, orduan ohartu omen zen bere lan mekanikoaren garrantziaz. Eta kazetariri dokumentu gehiago eskuratu zizkion.

Epaiketan Halet azaldu zuen nola pasatzen zizkien ATA itunak egunero Luxenburgoko ogasuneko funtzionarioei, eta zein azkar bideratzen zituzten, hiru minututan milioika euro jokatzen zen ATA bakoitza. Munduko edozein herrialdek zergatan kobratu gabe utzitako milioi asko.

Adibidez. Walmart amerikarrak Luxenburgon, denda bakar bat eduki gabe, 64.2000 milioi dolar balio duten 22 sasi-konpainia dauzka eta 2010-2013 epean 1.300 milioiko etekinengatik %1 baino gutxiago ordaindu zuen. Industria hori antolatu zuen Jean-Claude Juncker da gaur Europako gobernuaren lehendakari. Osoa ardion artzain. ■

zuri begira

ZINKUNEGI OPTIKA

Hernani, 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com